

13.6.2016

YM2/063/2016

Suomen ympäristökeskus

Viite Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2015
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön kannanotto Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2015
Ärende

Ympäristöministeriö, neuvoteltuaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa, antaa ohessa talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanoton Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2015.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Kehittämispäällikkö

Heidi Holkeri

Tiedoksi Valtiovarainministeriö
Eduskunnan tarkastusvaliokunta
Valtionalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Maa- ja metsätalousministeriö

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN KANNANOTTO SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN TOIMINTAKERTOMUKSESTA JA TILINPÄÄTÖKSESTÄ VUODELTA 2015

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä annettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminnan vaikuttavuus muodostuu kestävästä kehityksestä koskevan tietämyksen uudistamisen ja uuden tiedon välittämisen kautta. Tietoa käytetään ympäristöä koskevaan suunnitteluun, päätöksentekoon, lainsäädännön valmisteluun ja toimeenpanoon sekä ympäristöasioista käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Ympäristöpolitiikan toteuttaminen

Suomen ympäristökeskus pääosin saavutti ja monin paikoin myös ylitti sille vuonna 2015 asetetut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet.

Suomen ympäristökeskuksen tuottamat ohjeistot, arvioinnit ja toimintamallit ovat tukeneet ministeriöiden ja aluehallinnon toimintaa sekä ympäristöpolitiikan kehittämistä useilla eri aihealueilla kuten meren- ja vesienhoidon sekä tulvariskien hallinnan suunnittelussa ja toimeenpanossa, ilmastopolitiikan ja kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman laadinnassa sekä EU:n kiertotaloutta ja ilman- saasteita koskevien direktiivien kansallisen toimeenpanon suunnittelussa.

Suomen ympäristökeskus on omalla, vahvaan aihealueen tutkimusosaamiseen pohjautuvalla asiantuntijuudellaan kyennyt avustamaan myös poikkihallinnollisessa päätöksenteossa. Esimerkkeinä tästä mainittakoon mm. ekosysteemipalveluja koskevan laatu- ja paikkatiedon integrointi alueidenkäytön suunnitteluun sekä vesi-, ruoka- ja energiaturvallisuuden keskinäisten riippuvuuksien arviointi kansainvälisten sopimusten toimeenpanon tueksi.

Suomen ympäristökeskus on laajentanut ympäristöaiheisen tietämyksen ja tutkimustulostensa jakamista perinteisistä tutkimustuloksista esittelevistä julkaisuista erityisesti päätöksentekijöille suunnattuihin, julkaistuihin kannanottoihin. Päätöksiä toimeenpaneissa organisaatioissa kaivattaisiin kuitenkin tiedon parempaa saatavuutta. Suomen ympäristökeskus on jatkuvasti kehittänyt kansalaisille ja yhteisöille suunnattua viestintäänsä vastaamaan yhä paremmin kyseisten kohderyhmien muuttuvia tarpeita ja mediankäyttömuotoja.

Kansantaloudellinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskus on toiminnallaan, sen roolin asettamien raamien puitteissa, tukenut ympäristötietoon perustuvan ja ympäristön kestävällä tavalla huomioon ottavan liiketoiminnan mahdollisuuksia. Suomen ympäristökeskus on toiminnallaan edistänyt mm. hiilineutraaliteettia ja resurssiviisautta tukevia kokeiluja, innovatiivisia julkisia cleantech-hankintoja, vesiosaamisen vientiä, metsä- ja puutuote- teollisuuden kiertotalousmahdollisuuksia sekä kaivostoiminnan kestävästä kehityksestä arktisissa oloissa. Ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat myös jatkossa Suomen ympäristökeskusta roolinsa puitteissa edistämään ympäristöosaamiseen ja kestävästä kasvuun perustuvaa sekä ympäristön tilan parantamiseen tähtäävää liiketoimintaa ja vientiä.

Suomen ympäristökeskus tutkimus- ja kehitystoiminta on tukenut ja tukee osaltaan koko hallinnonalan toimintatapojen muuttamista, tehostamista ja digitalisointia mm. ympäristötiedon keräämisessä, jalostamisessa, jakelussa ja raportoinnissa.

Tutkimustoiminnassaan Suomen ympäristökeskus on vahvasti verkostoitunut yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa, useissa alueellisissa osaamiskeskitymissä. Suomen ympäristökeskus on osallistunut hyvin aktiivisesti LYNET- verkoston toimintaan ja toiminut aloitteellisesti myös SOTERKO -verkoston yhteisten tutkimusohjelmien käynnistämiseksi. Suomen ympäristökeskus osallistuu myös kansallisiin tutkimusinfrastruktuureihin, jotka palvelevat oman tieteenalansa tutkimusyhteisöä yhteiskäyttöisillä laitteistoilla ja tutkimuspalveluilla. Suomen ympäristökeskus on myös osallistunut laajapohjaisessa yhteistyössä ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvien viranomaistehtävien kehittämiseen sekä tuottanut tietoa ja koulutuspalveluja ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden parantamiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus, voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toiminnallista tuloksellisuutta ja voimavarojen hallintaa kuvaavien tavoitteidensa täyttämässä Suomen ympäristökeskus on onnistunut pääsääntöisesti hyvin. Tuottavuutta kuvaamaan asetetut julkaisu-toiminnan tavoitteet ovat kaikki ylittyneet merkittävästi. Tämä antaa jatkossa aihetta harkita julkaisu-toiminnan tavoitteistoon sisällytettäväksi myös laatua mittaavia määreitä.

Valtionhallinnon tutkimuslaitosuudistuksen edellyttämät taloudelliset säästötavoitteet on Suomen ympäristökeskuksessa pääosin saavutettu, osin myös ylitetty ja toiminta on kokonaisuutena supistunut selvästi tarkasteluvuonna. Kaikista rahoituslähteistä saadut tulot pienenevät kokonaisuutena tarkasteltuna edellisvuoteen verrattuna. Myös henkilöstön lukumäärä ja henkilötöyvuosikertymä pienenevät vuonna 2015 merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Sairauspoissaolopäivien suhteellinen osuus on pysynyt tavoitteessaan.

Maksuperustelain mukainen maksullinen toiminta jäi julkisoikeudellisten suoritteiden osalta hivenen kustannusvastaavuustavoitteestaan. Maksullisen toiminnan tuotot olivat kertomusvuonna yhteensä 3,5 miljoonaa euroa, josta liiketaloudellisten suoritteiden osuus oli 88 % ja julkisoikeudellisten suoritteiden osuus 12 %. Maksullisen toiminnan osuus toiminnallisesta rahoituksesta oli 6 % vuonna 2015. Yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus on pysynyt oleellisesti edellisvuosien tasolla. Tuotoksia ja toiminnan laatua kuvaava mittari, palvelukyky kokonaisuutena, ei tarkasteluvuonna yltänyt asetettuun tyytyväisyystavoitteeseen. Asiantuntijatukea koskevan tyytyväisyystavoitteen tulokset eivät olleet vertailtavia suhteessa asetettuun tavoitteeseen tai edellisvuoden toteumaan kyselytavan muutoksen vuoksi.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Toimintakertomus ja tilinpäätös sisältävät runsaasti tietoa Suomen ympäristökeskuksen toiminnasta ja antavat ministeriöille riittävät tiedot tulosohjauksen kannalta. Toimintakertomuksessa on raportoitu kattavasti asetettujen tulostavoitteiden saavuttamisesta ja vaikuttavuutta on analysoitu laveasti. Tekstiin on paikoin sisällytetty lausuman kaltaisia kannanottoja, jotka eivät kuulu toimintakertomustekstiin. Paikoin teksti sisältää myös tulevaisuuden suunnitelmia kuvailevia tekstejä, jotka nekään eivät kuulu edellisvuoden toimintaa raportoivaan toimintakertomustekstiin. Resurssien käytön ja kustannusten jakautuminen on esitetty kolmelta vuodelta. Toiminnan menojen raportointi esittämällä menojen jakautuminen temaattisesti vastaa kiitettävällä tavalla ympäristöministeriön tulosohjauksen seurantaraportteja.

Suomen ympäristökeskus on vuoden 2015 toimintakertomuksessaan kehittänyt yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuden kuvaustaan vastaamaan valtiokonttorin antamaa, asiaa koskevaa ohjeistusta.

Tilinpäätökseen liitetty kuvaus Suomen ympäristökeskuksen tärkeimmistä tutkimusinfrastruktuureista antaa hyvän ja kattavan kuvan Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimista, arvokkaista ja pitkäjänteisesti kehitetyistä tutkimuskalustosta ja tietovarannoista.

3. Toimenpiteet joihin Suomen ympäristökeskuksen on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Suomen ympäristökeskuksen toiminta on ollut tulossopimuskaudella vaikuttaneen hallitusohjelman sekä ympäristöhallinnon strategisten tavoitteiden mukaista.

Alati tiivistyvä poikkitieteellinen ja -hallinnollinen yhteistyö on omiaan lisäämään tutkimuslaitosten tuottavuutta ja taloudellisuutta. Yhteistyösopimuksia laadittaessa on kuitenkin varmistuttava siitä, että yhteistyö on molemmin puolin aidosti vastikkeellista, jotta yhteistyö ei muodostu minkään toimijan osalta talousarvion vastaiseksi vastikkeettomaksi tukemiseksi. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota mahdollisiin esteellisyyksiin yhteistyösopimuksia laadittaessa.

Ympäristöministeriö yhtyy valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa esitettyihin näkemyksiin siitä, että Suomen ympäristökeskuksen tulee kehittää taloushallinnon käytäntöjään erityisesti talousarviotulojen ja –menojen kohdentamisessa sekä myyntisaatavien seurannassa. On myös tarpeen varmistaa keskeneräisessä käyttöomaisuudessa seurattavien hankkeiden oikea-aikainen valmistuminen, tiliöintien ja jaksotusten oikeellisuus sekä kiinnittää huomiota projektien oikeaan luokitteluun maksulliseksi tai yhteisrahoitteiseksi toiminnaksi.

Suomen ympäristökeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnan laatua kuvaavan, vuosittain järjestettävän palvelukykykyselyn vastausasteikko on syytä pitää vakiintuneena ja tulossopimukseen kirjattuja tavoitteita vastaavana, jotta voidaan varmistaa kyselystä saatavien tulosten johdonmukaisuus, vertailtavuus ja sitä kautta tuloksista tehtävien johtopäätösten luotettavuus.

Hallinnonalan päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa tukevien tietojen saatavuutta sekä näihin liittyvien tietojärjestelmien käytettävyyttä on syytä jatkuvasti kehittää asiakaslähtöisyyden lisäämisen, digitalisaation edistämisen ja kansallisen kokonaisarkkitehtuurin tavoitteiden mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen tulee informoida ympäristöministeriötä entistä ajantasaisemmin mahdollisesti muuttuvista resurssitarpeista, jotka johtuvat lainsäädäntö- tai direktiivimuutosten edellyttämistä tehtävä- tai toimintatapamuutoksista.

4. Toimenpiteet, joihin ympäristöministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö huolehtii, että Suomen ympäristökeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnan laatua kuvaava, vuosittain järjestettävä palvelukykykysely saavuttaa hallinnonalan kaikki oleelliset toimijat, jotta kyselyn kattavuus ja sitä kautta tulosten ja tuloksista tehtävien johtopäätösten luotettavuus kasvaa.

Ympäristöministeriö tarkastaa yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa erityisesti julkaisumääriin perustuvien mittareiden muodon ja tarkoituksenmukaisuuden tuottavuutta kuvaavina mittareina.

Suomen ympäristökeskuksella on tärkeä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden ja keinojen arvioinnissa sekä ympäristöpolitiikan toimeenpanon tukemisessa. Ympäristöministeriö pitää Suomen ympäristökeskuksen ajantasaisesti tietoisena ympäristöä koskevista lainsäädäntömuutoksista sekä uusien direktiivien valmistumisesta ja sopii mahdollisimman varhaisessa vaiheessa näihin mahdollisesti liittyvistä uusista tehtävistä ja toimintatapojen muutoksista.